

ZGODOVINA EVROPE

Zakaj se narodi združujejo?

Združene skupnosti so:

- Varnejše
- Gospodarsko in politično močnejše
- Stabilnejše in
- Imajo večjo blaginjo

Z razvojem družbe in pojavom trgovine, obrti in bančništva se pojavljajo potrebe po oblikovanju večjih teritorialnih enotah, ki omogočajo lažje in učinkovitejše delovanje gospodarskih subjektov.

Prve ponudbe za evropsko združenje

- 15 in 16 stoletje
- Konec 16 stoletja je francoski finančni minister vojvoda de Sully predstavil idejo o Evropi (»ena sama velika družina«)
- V 18 stoletju je bila opredeljena ideja Evrope z končno zemljepisno podobo
- V 19 stoletju so o Evropi razmišljali le posamezniki, ki niso imeli posebnega vpliva
- 1929 so v skupščini Društva narodov – prava pobuda na državni ravni o oblikovanju »evropske zveze« predlog francoski zunanji minister Aristid Briand ob podpori nemškega kolega Gustava Stresemanna
 - o Ideja je bila neuspešna zaradi vojn
- Po 2 svetovni vojni so se oblikovale **3 oblike povezovanja**:
 - o Tesno medsebojno povezovanje med Z Evropo in čezmorskimi državami (ZDA)
 - o 1947 Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje
 - o 1961 se preimenuje v OECD (organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
 - o 1949 NATO (organizacija severnoatlantskega zavezništva)
 - o 1949 se oblikuje Svet Evrope (upošteva suverenost članic)
- **Evropske skupnosti**
 - o Evropska skupnost za premog in jeklo – **ESPJ**; 18.4.1951 v Parizu (Pariška pogodba – Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska)
 - o Evropska skupnost za atomsko energijo – **Eurotom**
 - o Evropska gospodarska skupnost – **EGS**
- **DAN EVROPE**
 - o 1986 v spomin na deklaracijo tedanjega francoskega zunanjega ministra Schumana predstavil svoje zamisli o organizaciji nadnacionalnega gospodarskega sodelovanja
 - 9. Maj

EVROPSKA SKUPNOST ZA PREMOG IN JEKLO

- Bistveni za povezovanje: Francija, Nemčija
- Francoski zunanji minister Schumann – predlaga, da premog in jeklo postavijo **pod skupen nadzor**. Avtor tega načrta je bil francoski svetovalec za gospodarstvo in politik Monnet.

9.5.1950 – sprejeta Schumanova deklaracija -> **DAN EVROPE**

- Trajna sprava med Nemčijo in Francijo
- Odprtost nove skupnosti demokratičnim državam Evrope
- Skupno upravljanje proizvodnje premoga in jekla
- Osrednji cilj: mir, blaginja, gospodarski uspeh

Visoka oblast je imela najširša pooblastila za uresničevanje ciljev -> 9 članov

1951 PARIŠKA POGODBA – Belgija, Francija, Italija, Luksemburg, Nemčija, Nizozemska

EVROPSKA GOSPODARSKA SKUPNOST

25. 3. 1957 so podpisali Pogodbo o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti in **pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo** – RIMSKA POGODBA

- Francija, Belgija, Nizozemska, ZR Nemčija, Luksemburg in Italija

Cilji, naloge EGS

- Okrepitev gospodarskega sodelovanja na druga področja
- Oblikovanje skupnega trga med članicami
- Odprava carin med članicami in poenotenje carin
- Subvencije za pomoč manj razvitim
- Skupna kmetijska politika

Kriza praznega stola – Francija nasprotuje nadaljnji liberalizaciji kmetijskega trga

1966 **Luksemburški kompromis** – če eni državi članici grozi preglasovanje glede vprašanja, ki je zanj pomembno lahko zahteva nova pogajanja, dokler se ne najde rešitev, ki bo za vse spremljiva

EVROPSKO ZDRUŽENJE ZA PROSTO TRGOVINO

- EFTA 1960 – Avstrija, Danska, Islandija, Norveška, Portugalska, Švedska, Švica
- Je britanska alternativa EGS

Velika Britanija nasprotuje

- Združevanju Evropskih držav
- Prenosu nacionalne suverenosti na organe zunaj države

Model EFTE temelji na:

- Oblikovanju prostotrgovinskega območja za vse industrijske izdelke
- Vsaka članica lahko po svoje uravnava trgovino s tremi članicami

Sedež EFTE je v Ženevi.

INSTITUCIONALNA KREPITEV EVROPE

1965 pogodba o združitvi – BRUSELJSKA POGODBA – izvedena je združitev vseh treh izvršilnih organov:

- Visoke oblasti ESPJ
- Komisije EGS
- Komisije Euroatom
- ❖ Francija ni bila naklonjena članstvu VB, saj je bila VB velika zaveznica ZDA.
- ❖ Francija je želela prevzeti bolj samostojno vlogo pri oblikovanju evropskih obrambnih sposobnosti in zmanjšati odvisnost od ameriške tehnologije.
- ❖ 1967 VB, Danska, Irska in Norveška vložijo prošnjo za članstvo.
- ❖ 1973 se pogajanja zaključijo in v skupnost vstopijo: VB, Danska in Irska
- ❖ Norvežani na referendumu zavrnejo pristopno pogodbo zaradi vprašanj povezanih z ribolovnim režimom.
- ❖ 1972 **PARIŠKA KONFERENCA** – sprejmejo sklep o sodelovanju med državami članicami na vseh ravneh (redna srečanja ministrov)
- ❖ 1973 sprejmejo dokument, kjer opredelijo in postavijo temelje odnosov skupnosti do tretjih držav.
- ❖ **1974 ustanovijo Evropski svet, kjer se najmanj 3-krat letno sestajajo predsedniki držav in vlad skupaj z zunanji ministri.**
- ❖ V začetku 70 let so začeli tesneje sodelovati na področju ekonomsko-monetarnih pristojnosti držav članic. Temelj sodelovanja je bil Wernerjev načrt. Ukrepi so bili usklajevanje:
 - o Monetarnih n proračunskih politik
 - o Davčnih politik (enoten davčni sistem in davčna stopnja)
 - o Uvedba skupne valute
- ❖ 1978 sta nemški (Schmid) in francoski (d'Estaing) predsednik predlagala ustanovitev skupnega **evropskega monetarnega sistema** (EMS)
- ❖ 1979 prve volitve v Evropski parlament
- ❖ Uvedejo skupno monetarno valuto ECU (European Currency Unit) – predhodnica evra
- ❖ V 80-ih letih so države članice bile pripravljene začeti postopno oblikovanje nadnacionalnih struktur in uveljaviti federalistični koncept oblikovanja evropskih integracij.
- ❖ 1981 – londonska konferenca zunanjih ministrov držav članic skupnosti
- ❖ 1981 postane del Evropske skupnosti Grčija.
- ❖ Jacques Delors (francoski politik) – predsednik Komisije (1985-1992) je pripomogel k uveljavitvi enotnega evropskega gospodarskega trga.
- ❖ 1986 pogodba Enotni evropski akt
 - o Enotni trg
 - o Monetarno sodelovanje

- o Socialna politika
 - o Ekonomska in socialna kohezija (zmanjšanje razlik med bogatimi in revnimi regijami)
 - o Raziskovanje & razvoj
 - o Okoljevarstvo
 - o Zdravstvo in zaščita na delovnem mestu
 - o Strukturni skladi
- ❖ 1986 pridobijo status članice EU Španija in Portugalska.

EVROPSKA UNIJA

- 9 november 1989 padec berlinskega zidu
- Razpad komunističnega sistema
- Skupnost postane simbol demokracije in gospodarskega razcveta
- 3 oktober 1990 ponovna združitev z Nemčijo
- Številne države srednje in V Evrope se začnejo prizadevati za članstvo v Evropski skupnosti

MAASTRICHTSKA POGODBA – pogodba o EU -> PEU

- Februarja 1992 so jo podpisali predsedniki vlad in držav članic v nizozemskemu Maastrichtu
- V veljavo je PEU stopila konec 1993
- Pomeni začetek postopnega uveljavljanja federalističnega koncepta oblikovanja organizacije

Najpomembnejši cilji:

- Popolna uveljavitev skupnega trga – prost pretok blaga, kapitala, ..
- Krepitev in zaščita pravic interesov državljanov držav članic z uvedbo državljanstva Unije (človekove pravice in temeljne svoboščine)
- Tesnejše sodelovanje na področju notranjih zadev in pravosodja

PEU uvede 3 stebre delovanja

- **1 steber** -> izhaja iz predhodno sprejetih pogodb Evropske skupnosti oz. EGS
- **2 steber** -> skupna zunanja in varnostna politika
- **3 steber** -> policijsko in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah

PEU je omogočila:

- Vzpostavitev gospodarske monetarne unije
 - o 1989 – ustanovljena ECB
 - o 1.1.2002 je bil v obtok vključen €
- Državljanstvo EU
- Načelo subsidiarnosti -> sprejemanje odločitev čim bližje lokalni skupnosti
- Evropski parlament dobi večja pooblastila
- Sprejemanje odločitev s kvalificirano večino
- Ustanovitev kohezijskega sklada

POGODBA IZ NICE – december 2000

- Z večinskim glasovanjem EP se imenujejo:
 - o Visoki evropski uradniki
 - o Predsednik komisije
 - o Visoki predstavniki za zunanjo in varnostno politiko
- V primeru ogrožanja temeljnih pravic in svoboščin se lahko ukrepa proti državi članici
- Vsaka država ima enega komisarja (28)

1 maj 2007 se EU pridruži 10 novih članic: Češka, Madžarska, Poljska, Slovaška, Estonija, Litva, Latvija, Slovenija, Malta in Ciper

POGODBA O USTAVI ZA EVROPO

- 29 oktober 2004, jo podpiše 24 članic
- Na referendumu jo zavrnejo Francozi in Nizozemci
- Zato voditelji EU napovedo »obdobje razmisleka«
- 2007 postaneta članici Bolgarija in Romunija

LIZBONSKA POGODBA

- Pogodba o reformi, reformna pogodba
 - o Nadomestila je vse obstoječe pogodbe
 - o 2009 – veljavnost
 - o 761 poslancev (RS – 8)
 - o Državljska pobuda (1 milijon državljanov lahko neposredno pozove, da se predloži zakonodajni predlog na določenem področju)
 - o Vzpostavi mesto predsednika Evropskega sveta z 2-letnim mandatom
 - o Listina temeljnih pravic – poudarja spoštovanje človekovih pravic
 - o Vzpostavi novo funkcijo visokega predstavnika EU za zunanje zadeve in varnostno politiko, ki je hkrati predsednik Evropske komisije
 - o Krepi demokratičnost
 - o Z njo dobi EU pravni okvir

VAJA & DELOVNI LIST

Temeljne sedanje združene EU sta postavili državi Francija in Nemčija. Zagotovili sta skupen nadzor nad surovinama jeklo in premog. Ter tako dele svoje nacionalne suverenosti podrediti skupni upravi. Leta 1950 so podporniki Schumannove deklaracije določilo temeljna načela združitve za listino, ki se imenuje pariška pogodba.

Evropska unija obsega 28 držav. V preteklosti je bila predhodnica EU znana pod imenom EU združenje za prosto trgovino. V svoji največji širitvi doslej je EU leta 2004 medse sprejela 10 novih članic. Poslance EU parlamenta izvolijo EU državljani. Sedež poslancev so v EU parlamentu razporejeni po njihovih narodnostih in politični pripadnosti. Za pripravo predpisov EU je odgovorna komisija. Če si evropska in nacionalna zakonodaja nasprotujeta velja evropska zakonodaja.

- O združenju Evrope je že sto let pred njeno ustanovitvijo sanjal francoski literat in borec za človekove pravice Victor Hugo. Njegova zamisel je podoba današnje Evropske unije. Glavna značilnost odnosov med evropskimi narodi v EU danes je: vsi bi naj bili enakovredni, združeni in na osnovi tega bi bil v državah mir in enakopravnost. Victor hudo še vseeno predvideva ohranitev samostojnih narodov.
- Kaj je bilo značilno za zgodovino evropskih narodov v prejšnjih stoletjih: vojne, nemiri, nenehno vojskovanje.
- Pogodba o Evropski skupnosti za premog in jeklo; zakaj je Schuman želel skupno upravljanje proizvodnje težke industrije? Mir, blaginja, gospodarski uspeh, .. Kaj naj bi s tem nadzoroval? Skupno upravljanje proizvodnje jekla in premoga in s tem bi nadzorovali količino z namenom, da imajo nadzor nad proizvodnjo orožja.
- Pojem Lizbonska pogodba:
 - o Reformna pogodba, nadomestila je vse obstoječe pogodbe, demokratičnost, z njo dobi EU pravni okvir.
- Leta 1985 je bil v luksemburškem Schengnu podpisan sporazum. Namen? Odpravijo se meje z namenom, da se odpravi kontrola na skupnih majah, prosto gibanje državljanov in blaga.
- S katero pogodbo je bila ustanovljena EU?
 - o Maastrichtsko pogodbo
- Kdaj je Slo. vstopila v EU?
 - o 1. Maj 2004
- Kdaj je Slo. predsedovala Svetu Evropske unije?
 - o V 1 polovici leta 2008
- Države članice EU: - > 28
 - o Avstrija, Belgija, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Irska, Italija, Litva, Latvija, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Velika Britanija, Hrvaška
- S katerimi sporazumi smo pridobili spodaj navedene možnosti?
 - o Evropsko državljanstvo in skupno valuto -> Maastrichtska pogodba o EU
 - o Konec mejnih kontrol na notranjih mejah EU -> Schengenski sporazum o mejah
 - o Prost pretok blaga in storitev -> EGS .. Rimska pogodba, s katero so ustanovili Evropsko gospodarsko skupnost
 - o Nadzor vojnih surovin -> Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo
- S katero pogodbo je bila dokončno ustanovljena EU
 - o Maastrichtska pogodba .. 1 november 1993
- Pomembni slovenski koraki v pridruženju EU
 - o 1 maj 2004 -> vstop v EU
 - o Januar-junij 2008 -> predsedovanje Slovenija Svetu EU
 - o 1 januar 2007 -> uvedba evra
 - o 21 december 2007 -> uvedba Schengenskih meja
- Vsi slovenski državljani smo tudi evropski državljani.
- Samo države v evrosistemu uporabljajo €
- Katere pogoje morajo spoštovati države, ki se želijo vključiti v EU? Spoštovanje človekovih pravic, demokratični politični sistem (volitve), stabilno in demokratično izvoljeno vlado, upoštevanje pravic manjšin, gospodarstvo v skladu z gospodarstvu EU
- Prednosti, ki jih imajo države zaradi vstopa v gospodarsko povezovanje EU? Skupna valuta, ne nadzorujejo meje, lažji pretok blaga, večja izbira blaga in storitev na trgu, rast življenjskega standarda, mir in varnost

